Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

10
2023

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

1931
TDIU
TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 714 sahifa, 30-oktyabr, 2023-yil.

Bosh muharrir:
Sharipov Qo'ng'irotboy Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:
Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Toshkulov Abduqodir Hamidovich, i.f.d., prof., TDU rektori
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Sharipov Qo'ng'irotboy Avazimbetovich, t.f.d., prof., TDIU rektori
Oblamuradov Narzulla Naimovich, i.f.n., dotsent
Djumaniyazov Maqsud Allanazarovich, Qoraqalpog'iston Respublikasi Tabiat resurslari qo'mitasi raisi
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., TDIU Akademik faoliyat bo'yicha prorektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Maqsud Abdullayevich, p.f.d., prof., TDIU Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha prorektori
Karimov Norboy G'aniyevich, i.f.d., prof., TDIU huzuridagi PKQTMO tarmoq markazi direktori
Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. TDIU profesor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU Marketing kafedrasi professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., prof., Atrof-muhit va tabiatni muhofaza qilish texnologiyalari ilmiy-tadqiqot instituti
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna SamDu IS instiiuti professori
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., Toshkent arxitektura-qurilish universiteti katta o'qituvchisi
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktaranti
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Nomozova Qumri isoyevna Geologiya fanlari universiteti "Iqtisodiy geologiya" kafedrasi dotsenti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU Ilmiy tadqiqotlar va innovatsiyalar departamenti rahbari
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU huzuridagi PKQTUMOTMXHB mutaxassis

Ekspertlar kengashi:
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Imomqulov To'lqin Burxonovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Qishloq xo‘jaligida innovatsion xizmatlar infratuzilmasini rivojlantirishning nazariy asoslari........8
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, professor, **Zaynutdinova Umida Djalalovna,** dotsent
O‘zbekiston-Turkiya do‘stligi azaliy qadryatlarimiz zaminida yashab kelmoqda........13
O‘sman Mesten, Turkiya parlamenti a’zosi, Turkiya-O‘zbekiston do‘stlik jamiyati rahbari
O‘zbekistonda turizm sohasining rivojlanishini davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash mexanizmini takomillashtirish........15
Akkulov Abdulaziz Uralboyevich, mustaqil tadqiqotchi
O‘zbekiston Respublikasini “Yashil” iqtisodiyotga o‘tish istiqbollari. Muammolar va yechimlar........19
Mirzayev Bexruz Abdulla o‘g‘li, doktorant
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda “Yashil” iqtisodiyotning o‘rni........26
Sevara Yaxshimuratova Rustam qizi, assistent-o‘qituvchi
Sanoat barqarorligini ta’minlashda yashil energetikaning o‘ziga xos xususiyatlari........29
Kadirov Abdumalik Matkarimovich
Republikamizda “yashil iqtisodiyot”ni shakllantirishda agroxizmatlarni rivojlantirishning asosiy yo‘nalishlari........36
Mirzayev Q. J., i.f.d., professor; **Jonuzokov M. K.,** assistent o‘qituvchi
“Yashil” obligatsiyalarni muomalaga chiqarishning nazariy va amaliy jihatlari........40
E. I. Nosirov, i.f.n., dotsent
Turizm sohasidagi loyihalarni kreditlash amaliyotini takomillashtirish........46
Matkabulova Dilorom Xalilullayevna, PhD
Koreya Respublikasida yashil (eko) turizmning rivojlanish yo‘nalishlari va muammollari........51
Islomova Dilrabo Salomovna, kafedra assistenti
Moliyaviy menejment tizimini transformatsiyalashda raqamli marketing samaradorligini baholashning nazariy yondashuvlari........55
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich, PhD, dotsent
Samarqand viloyati ekologik turizm salohiyatidan samarali foydalanish asosida ekoturizm klasterlarini shakillantirish........62
Abduraxmanova Aqida Fayzulla qizi, i.f.b.f.d.; **Axrorov Farxod Baxriddinovich,** i. f. n.; **Xo‘jamov Bobur,** tadqiqotchi
Ichki turizmni rivojlanlantirishda davlatning o‘rni........68
Dehqonov Burxon Rustamovich, tayanch doktorant
O‘zbekistonda turizm sohasini rivojlanishiga global trendlarning ta’siri........72
Eshtayev Alisher Abdug‘aniyevich, i.f.d., professor
Assessment of the Current State of the Market and Procedure For Lending to Subjects of Tourism Services of the Republic of Uzbekistan........79
Karimova Aziza Maxomadrizoyevna, PhD, docent; **Maqsudov Orif Shakirovich,** assistant
Islomiy moliya instrumentlari (muzoraba va mushoraka) va ularni tijorat banklarida qo‘llash........84
Madraximova Gulasal, dotsent; **Safarova Nasiba,** magistrant
Mamlakatimizda “Yashil” iqtisodiyot asosida barqaror rivojlanishni ta’minlashning o‘ziga xos jihatlari........90
Mustafaqulov Yangiboy Bo‘riqulovich, Todjimamatova Mashhura Erkinovna; Nurmatova Hilola A’zamovna; Berdieva Aziza G‘anisher qizi; Egamberdieva Oydin Abror qizi
Ways to Improve the Green Recovery in Uzbekistan by Investment and Trade........97
Nurbek Khalimjonov, assistant
Evaluating the Path Towards Sustainable Tourism Development in the Republic of Uzbekistan........102
Khusniddin Egamnazarov
Nexus Between Climate Change and Energy Consumption in Uzbekistan: A Time Series Analysis........106
Sarvar Mamasoliyev; Shodiyor Toxirov
O‘zbekistonda mice turizmini barqaror rivovlanishida qulay infratuzilma........112
Xalimova F. N., katta o‘qituvchi
Ichki turizmni rivojlantirishning ilg‘or xorijiy tajribasi va uni O‘zbekistonda qo‘llashning iqtisodiy afzalliklari........115
Matkarimov Jahongir Shamuratovich, mustaqil tadqiqotchi
Agroturizmni rivojlantirish orqali hududlarning barqaror rivojlantirish imkoniyatlari........122
Jo‘rayeva Nargiza Abduvohidovna, kafedra dotsenti
Turizm sektorida milliy hunarmadchilik mahsulotlarining rivojlanishining o‘ziga xos xususiyatlari........126
Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna, kafedra assistenti
Роль религиозного туризма в экономике Узбекистана........132
Рахимова Дилфуза Мирзакасимовна, преподаватель
Turistik sanoatining investitsion jozibadorligini boshqarish va samaradorligini baholash........139
Sa’dullayeva Gulnoza Sodiq qizi, PhD

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Turizmga innovatsiyon texnologiyalarni joriy qilish shart sharoitlari 144
Po'latov Ma'murjon Murodjon o'g'li, doktorant
O'zbekistonning "yashil iqtisodiy strategiyasi" va uni amalga oshirishning asosiy yo'nalishlari 147
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich, dotsent
An Analysis of the Structure of Trade Between China and Uzbekistan 150
Cao Gang, PhD Candidate
"Daka-Tex" MCHJ XKning marketing faolyatining takomillashtirish 160
Musyeva Shoira Azimovna, kafedra professori
Mamalakat iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda oziq-ovqat xavfsizligining o'rni 164
Ibragimov G'ayrat Ablaqulovich, PhD; **Shukurova Nilufar Qahramonova,** tadqiqotchi;
Umirov Islombek Furkatovich, tadqiqotchi; **Tojiqulov Samandar Orufjon o'g'li,** tadqiqotchi
MDH davlatlarida chorva va parandachilik o'sish dinamikasi 169
Abidov Abdujabbor Abduxamidovich, t. f.n., dotsent
Tijorat banklarida foiz stavkaning likvidlilikka ta'siri 179
Berdiyarov Baxriddin Tavasharovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
O'zbekiston moliya bozorini jahon moliya bozoriga integratsiyalashuvining dolzarb masalalari 186
Burxanov Aktam Usmanovich, i.f.d., prof.; **Xudoyqulov Xurshid Xurramovich,** i.f.d., prof.
O'zbekiston Respublikasining Jahon savdo tashkilotiga a'zo bo'lishiga oid 191
Ruzibayev Jahongir Nodirovich
O'zbekistonda ikkilamchi qimmatli qog'ozlar bozori hozirgi holati tahlili 194
Ro'ziqulov Abdimo'min Qussam o'g'li, mustaqil izlanuvchi
Raqamli texnologiyalar orkali turizm industriyasini rivojlantirish usullari 200
R. P. Zarikeyev, mustaqil doktorant
Korxona iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda inson resurslaridan foydalanish amaliyoti 206
Abdualimov Ashraf Qurbonaliyevich, doktorant
Oliy ta'lim muassasalarida to'lov-kontrakt shakli mablag'lari bo'yicha xarajatlar
va ular hisobining amaldagi holati 211
Abdujalilova Dilnoz Abdusattorovna, doktarant
O'zbekistonda oziq-ovqat bozori nazariy tahlili 216
Abduraxmanova Zuxra Toxir qizi, doktorant
Sug'urta munosabatlarini takomillashtirishning istiqbollari 221
Abduturapova Dildora Farxodjon qizi, doktorant
Functions of Management in Education and Its Significance 231
Akhatova Shakhnoza Akram kizi, teacher
Qishloq xo'jaligi korxonalarini moliyalashtirishni yangicha
usullarini o'rganishning ayrim dolzarb masalalari 235
Ametov Quvondik Mamatjanovich, mustaqil izlanuvchi
Yog'-moy sanoati korxonalari kapitali rentabelligini oshirish yo'nalishlari 238
Amirzoda Hamrayev, katta o'qituvchi
Banklararo to'lov tizimini raqamli iqtisodiyotdagi rolini oshirish choralari 244
Amonov Alisher, o'qituvchi
Baholash faoliyatini raqamlashtirish istiqbollari 248
Bobirjon Aktamov, katta o'qituvchi
Marketing xizmati samaradorligini baholashda PEST tahlil usulining ahamiyati va qo'llash imkoniyatlari 253
Boyjigitov Sanjarbek Komiljon o'g'li, katta o'qituvchi
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarining vujudga kelish zarurati, umumiy hisobotlarining tuzilishi
va O'zbekistonning MHXSga o'tishida vujudga keladigan muammolar va ularni bartaraf etishning istiqbolli
yo'nalishlari 259
Djurayeva Iroda Bahrom qizi, doktorant, o'qituvchi
Samaradorlikni korxona iqtisodiyotida tutgan o'rni 265
Fayziyeva Nilufar Shuxrat qizi, PhD, katta o'qituvchi
Avtomobil transporti korxonalarida amortizatsiya xarajatlari va uning hisobini takomillashtirish masalalari 269
G'anibayev Ilxomjon Shokiraliyevich, doktorant
Turistlar statistik hisobini olib borish bo'yicha xalqaro standartlar va tajribalar tahlili 275
Jumanova Zilola To'ychiyevna, doktorant
Tijorat banklari ipotekali kreditlarining qaytuvchanlik holatini barqarorlashtirish choralari 280
Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li, kafedra o'qituvchisi
Raqamli iqtisodiyot sharoitida soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarni
amalga oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish 284
M. Samiyeva, kafedra assisenti
Assessment of the Economic Effectiveness of the Railway Transport System 288
Mannonov Shahruhmirza Abdurashidovich, independent researcher
O'zbekistonda mikromoliya tashkilotlarining iqtisodiy faoliyat samaradorligini oshirish yo'llari 294
Nazarova Muslima Nazarovna, PhD, i.f.f.d., katta o'qituvchi

Mamlakatimizda xizmat koʻrsatish sohasini rivojlanishining oʻziga xos xususiyatlari 301
Odilov Dilshodjon Tulqinovich
Oʻzbekistonda paxtachilik majmuasining iqtisodiy samaradorligini oshirish 307
Xoliqov Tolibjon Luptullaevich, kafedra assistenti
Ta’lim tizimi boshqaruvida “time menejmenti” texnologiyalarini qoʻllash 311
Radjabova Gavxar Umarovna, kafedra dotsenti
Improving Trade Effectiveness Through Merchandising: Theory and Practice 316
Ravshan Aliyevich Allayorov, Associate Professor
An’anaviy moliya tizimidagi yangi yondashuv va yechimlar 319
Abrorov Sirojiddin, PhD; **Bunyod Usmonov,** PhD
Ijtimoiy fondlar va maqsadli jamgʻarmalar faoliyatini takomillashtirish 325
Samiyeva Gulnoza Toxirovna, PhD, i.f.f.d.
Tikuv-trikotaj korxonalarining brend jozibadorligini marketing strategiyalari asosida oshirish 332
Sh. Sh. Ziyayeva, katta oʻqituvchi
Surxondaryo mintaqasining ekoturizm salohiyati nuqtayi nazaridan baholash 337
Soatov Yusuf Xoʻjayor oʻgʻli, mustaqil tatqiqotchi
Совершенствование учета неиспользованных основных средств в Республике Узбекистан 340
Усманов Фаррух Обитжонович, научный сотрудник кафедры
An’anaviy moliya tizimining metodologik muammolari, shuningdek moliya tizimida yuz beruvchi inqirozlar va ziddiyatli vaziyatlarning yuzaga kelish sabablari 348
Xabibullayev Dadajon Roʻziboyevich, stajor tadqiqotchi
Dehqon xoʻjaliklarida mahsulot yetishtirish samaradorligini oshirishda tomorqa xizmati klasterlarini takomillashtirish 355
Xamrayeva Sayyora Nasimovna, kafedra professori; **Ochilova Nargiza Akramovna,** doktorant
Transport xizmatlari bozorida marketing faoliyatini mexanizmlarini rivojlanishining asosiy tamoyillari 360
Nosirov Javlonbek Jamoliddin oʻgʻli, doktorant; **Raxmatov Ziyodullo Nosirovich,** dotsent
BMT Barqaror rivojlanish maqsadlari doirasida kambagʻallikni qisqartirish va oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlash masalalari 363
Yusupov M. S., PhD
Мировые финансовые центры точки роста экономики 369
Абдуллаев Анвар Фархадович, PhD., доцент кафедры
XX asr jadid ma’rifatparvarlari Abdurahmon Toshkandiy va Abdulla Avloniy ijtimoiy qarashlaridagi umumiylik va xususiylik 375
Abrorxon Asatulloyev Asatulloyevich, PhD
Математическое обоснование вычисления моды и медианы в статистике 379
Бердикулова Ирода Райимкуловна, старший преподаватель; **Усманов Шахзод Шохрухович,** студент
Yirik soliq toʻlovchi korxonalar faoliyatini ragʻbatlantirishda soliq ma’murchiligining istiqbollari 390
Gʻaniyev Shaxriddin Vohidovich, i. f. d., **Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich,** PhD
Sogʻlomlashtirish turizmi klasterlari faoliyatida innovatsion faoliyatni boshqarishning kross-innovatsiyalar asosidagi modeli 395
Gʻofurov Azizbek Umarjonovich, mustaqil tadqiqotchi
Tijorat banklari faoliyatidagi kredit risklarini boshqarishni takomillashtirish yullari 400
J. Y. Isakov, i.f.d, professor
Mehnat bozorining raqamlashgan iqtisodiyotdagi statistik masalalari 405
A. Abduvohidov, i. f.d., professor
Davlat oliy ta’lim tashkilotlarida xarajatlar hisobini yuritish 407
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich, PhD
Актуальная ситуация в сегменте теновой экономики в Республике Узбекистан 412
Кошанов Абдимурат, независимый исследователь
Oʻzbekistonda moliyaviy hisob va hisobotni MHXSlariga transformatsiya qilishda asosiy vositalar hisobini tashkil etish masalalari 416
Qurbonova Shaxrinoz, doktorant
Erkin iktisodiy hududlarda investitsion faollikni oshirish masalalari 420
Qilicheva Kamola Muzaffarovna, mustaqil tadqiqotchi
Mahalliy byudjetlar xarajatlari ijrosining samaradorligini oshirish masalalari (Jizzax viloyati misolida) 425
Mamayusupov Omonulla Mamatqulovich, erkin izlanuvchi
Sugʻurtada assistans xizmatlarini takomillashtirish 433
Maxmudov A. M.
Цифровизация бухгалтерского учета 439
Мирсодикова Дилобар Дилшод кизи, самостоятельный соискатель
Maktabgacha ta’lim tashkilotlari faoliyatini rivojlantirishning moliyaviy mexanizmini takomillashtirish 445
Nasurova Kamola Ravshanovna, PhD
Повышение эффективности депозитной политики в коммерческих банках 451
Нуриллаев Рахмат Ярашевич, к.с.х.н., доцент; **Нуриллаев Шердил Жамолиддин угли,** магистр

Hufiyona iqtisodiyotni qisqartirish orqali mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish mexanizmlari ... 456
Pardayev Ilhomjon G'ulom o'g'li

Uy-joy fondi boshqaruvini samarali tashkil etish ... 460
Berdiyeva Dilfuza Axatovna, PhD, dotsent

Экономика знаний как высший ступень развития инновационной экономики ... 466
Хасанхонова Нодира Исаметдиновна, PhD

Kichik biznes subyektlarini samarali investitsiyalashning ilg'or xorijiy davlatlar tajribasi ... 471
Ruziyeva Dilobar Isomjonovna, iqtisod fanlari nomzodi

Davlat-xususiy loyihalarining mazmun-mohiyati, ilmiy-nazariy asoslari ... 481
Suleymanov Farrux Raximjonovich, mustaqil izlanuvchi

Комплексный анализ хозяйственно-экономической деятельности и устойчивости АО "Узавтосаноат" 487
Туйчиев Комилжон Лазизович, доцент кафедры

Экономическая сущность и важность повышения эффективности производства каракулеводческой продукции ... 493
Тулкин Хайтмуродович Фармонов, профессор; **Нуриллаев Жамолиддин Ярашевич,** докторант

O'zbekistonda tijorat banklari emission operatsiyalarining dolzarb masalalari ... 499
O'ktamova Nozima Narzulla qizi, PhD, kafedra dotsenti

Инновационные методы энергосбережения как способ повышения конкурентоспособности предприятия ... 503
Хамдамова Гавхар Абсаматовна, к.э.н.,профессор

Hudud sug'oriladigan yerlarida suv resurslaridan foydalanish holati tahlili ... 508
Shoxujayeva Zebo Safoyevna, i. f.n., professor, katta ilmiy xodim

Hududlarning moliyaviy-investitsion salohiyatini oshirishning nazariy va amaliy jihatlari ... 513
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, kafedra dotsenti i.f.d.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikda xodimlar faoliyatining axborot tizimlarini samarali tashkil qilish ... 521
Yuldashev Furqat Nurilloyevich, doktarant

O'zbekistonda raqamli iqtisodiyoti sharoitida elektron biznesni rivojlantirish yo'llari ... 524
Boboqulov Sanjar Baxronkulovich, PhD; **Akramov G'ayrat Otabek o'g'li,** talaba

An Analysis of Green Taxation and Its Effect on Economic Growth ... 530
Fayzieva Nargiza Rabimovna, PhD

Kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishning nazariy jihatlari ... 537
Qurbonov Jasurbek Pozilovich, kafedra dotsenti

Raqamli iqtisodiyot sharoitida turizm industriyasining rivojlanishi va istiqboli ... 540
Abdulxakimov Zuxrali Tursunaliyevich, PhD, kafedra dotsenti

O'zbekistonda energetika korxonalari faoliyatida korporativ boshqaruvining baholash usullarini tahlili ... 544
Abduraxmonova Zarina Muysinjonovna, mustaqil tadqiqotchi

O'rta Osiyo davlatlarida rekreatsiya turizmi ... 548
Shaymanova Nigora Yusupovna, doktorant

Korxona investitsiyalari xususidagi ilmiy-nazariy yondashuvlar va qarashlar evolyutsiyasi ... 552
Eshqo'ziyev Oxunjon Oybek o'g'li, doktorant

O'zbekiston sanoatining rivojlanish tendensiyalari, muammo va yechimlari ... 559
Shavqiyev Erkin, i. f. n.

"Yashil iqtisodiyot"ga o'tish zaruriyati, dastaklari va uning o'ziga xos tamoyillari ... 565
Berdiyorov Baxtiyor Sodiqovich, kafedra dotsenti

Innovatsion faoliyatni rivojlantiruvchi omillar va ulardan samarali foydalanish yo'nalishlari ... 571
Ashurov Maxammadjon Sotvoldiyevich, i.f.n., kafedra dotsenti

Ijtimoiy tarmoqlar analitikasi ... 576
S. Qulmatova, PhD, dotsent

Analysing the Functioning of Enterprise Management in the Context of Institutional Reforms ... 581
Kurpayanidi Konstantin Ivanovich, Professor

Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi samaradorligini baholash ... 586
Ruxsatova Rushana O'ktamovna, erkin tadqiqotchi

Soliq tushumlarini prognozlashtirish modellarini qurishning klassik va intellektual usullari ... 593
Narmanov Ulug'bek Abdugapporovich, PhD; **Maqsudov Azamat Maqsud o'g'li**

Kompaniyani samarali boshqarishda marketingning o'rni va uning tamoyillarini qo'llash istiqbollari ... 598
Usmonova Dilfuza Ilhkomovna, kafedra dotsenti

Экономическая безопасность и факторы влияющие на неё ... 602
Абдишукуров Шерзод Шавкат угли, научный сосискатель

Oliy ta'lim muassasalarining moliyaviy manbalari bo'yicha xarajatlar hisobi va uni takomillashtirish ... 608
Artikov Kurbonazar Amonovich, mustaqil ilmiy tadqiqotchi

Innovatsion iqtisodiyot sharoitida inson kapitaliga yo'naltirilgan investitsiyalarning ahamiyati ... 614
Asamxodjaeva Shoira Shukurullaevna, katta o'qituvchi

Перспективы развития инноваций и роль стартапов: зарубежный опыт, проблемы и решения....................... 618
Ачилова Ширин Шавкат кизи, старший преподаватель
Tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarni kreditlashda garov ta’minotini takomillashtirish 622
Bazarova Nigora Ravshanovna, kafedra dotsenti
Sug‘urta tashkilotlari investitsiya faoliyatini boshqarish masalalari 627
Kenjayev Ilhom G‘iyozovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Organizational Factors Influencing Leadership Styles and Procurement Outcomes 632
Saidakhmedov Islomjon Uligbekovich, Scientific researcher
Tijorat banklari faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish yo‘llari 637
Mirpulatova Luiza Mansurovna, doktorant
Tijorat banklarining tadbirkorlik subyektlarini kreditlash metodologiyasining ekonometrik tahlillari........................ 642
Norov Akmal Ruzimamatovich, DSc, kafedra professori
Tijorat banklarida kreditlash amaliyotini takomillashtirish yo‘llari 649
Norova Nozima Nabiyevna, katta o‘qituvchi
Hufiyona iqtisodiyotni qisqartirish orqali mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish mexanizmlari 657
Pardayev Ilhomjon G‘ulom o‘g‘li
Jahondagi kuzatilayotgan globallashuv va tabiatdagi o‘zgarishlar oqibatida kelib chiqayotgan turli xatarlardan himoya qilishda sug‘urta tashkilotlari oldida turgan vazifalar (“O‘zbekinvest” EISK AJ misolida)........................... 661
Sayfullo Mirzoyev
International Experiences on Restoration of Financial Stability Through Indicators in Commercial Banking Sector... 666
Solijonova Muxlisa Azamatovna
Pensiya yoshining pensiya ta’minoti tizimiga ta’siri.. 668
Tursunov Jaxongir Pulatovich, DSc
Mamlakat iqtisodiyotini islom moliya instrumentlari orqali rivojlantirish istiqbollari... 673
Xalikov Ulug‘bek Rustamovich, PhD
Sug‘urta kompaniyalari va tijorat banklari integratsiyalashuv jarayonini zarurligi va ahamiyati............................. 678
Xudoyberdiyeva Sadoqat Abdumannonova, mustaqil izlanuvchisi
Qishloq xo‘jaligi korxonalarini davlat tomonidan qo‘llab quvvatlashning innovatsion menejment tamoyillari... 683
Shaniyazova Zamira Oralbayevna, PhD
Тенденции развития жилищного строительства.. 688
Алиева Зилола Маматвалиевна, доцент кафедры
Tadbirkorlik subyektlarini moliyalashtirishning innovatsion usullari.. 692
Shakirova Nigora Axralovna, kafedra dotsenti v.b.
Nodavlat notijorat tashkilotlari mablag‘larining shakllanishi va nazorat qilinishi.. 698
Xusanov Nishonboy Abdusattarovich, filologiya fanlari doktori, professor
Спиртные напитки - вред здоровью 702
Кариева Халима Икромжоновна, старший преподаватель кафедры
Importance of Social Infrastructure Development in Rural Areas 706
Munisa Alimova
Davlat xizmatida agile loyiha boshqaruvi texnologiyasidan foydalanish... 709
Isaqova Zebo Murodovna, f.f.n. (PhD), tadqiqotchi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

KORXONA INVESTITSIYALARI XUSUSIDAGI ILMIY-NAZARIY YONDASHUVLAR VA QARASHLAR EVOLYUTSIYASI

Eshqo‘ziyev Oxunjon Oybek o‘g‘li
TDIU Tayanch doktoranti

Annotatsiya: Iqtisodiyotni zamonaviy modernizatsiyalash sharoitida korxonalarning investitsiyalarini rivojlantirish dalzarb muammolardan biri bo‘lib qolmoqda. Milliy iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida investitsiyalar har qanday korxona iqtisodiy faoliyatining manbayi bo‘lib xizmat qiladi. Muayyan obyektga investitsiyalarni maqsadli yo‘naltirish (mablag‘larni sarflash) makro-, mezo- va mikrodarajadagi iqtisodiy muammolarni yaxlit tarzda hal qiladi va iqtisodiyotning tarkibini isloh qilish uchun qulay imkoniyat yaratadi.

Moliya bozorining zamonaviy sharoitida pul mablag‘lari xo‘jalik yurituvchi subyektlar o‘rtasida iqtisodiy munosabatlar yordamida bevosita taqismlanadi, pul mablag‘lari iqtisodiyotning real sektorida asosiy ishtirokchilar ko‘magida jalb qilinadi va investitsiyalar moliyalashtiriladi. Kompaniya moliya bozorida faqat ana shu sharoitda investitsiya resurslarni shakllantirishi mumkin, bu paytning o‘zida faqat ana shu manbalar hisobidan moliyaviy operatsiyalarining ko‘pchiligi amalga oshiriladi, bu holatda korxonalar investitsiya cheklovlari bilan ta’minlanadi.

Kalit so‘zlar: Iqtisodiyot, moliya bozori, investitsiyalar, talab va taklif, bozor, real sektor, moliyaviy munosabatlar.

Abstract: Development of investments of enterprises in the conditions of modern modernization of the economy remains one of the most important problems. In the conditions of modernization of the national economy, investments serve as a source of economic activity of any enterprise. Targeting of investments to a specific object (spending funds) solves macro-, meso- and micro-level economic problems holistically and creates a favorable opportunity for reforming the structure of the economy.

In the modern conditions of the financial market, funds are distributed directly between economic entities with the help of economic relations, funds are attracted and investments are financed with the support of the main participants in the real sector of the economy. The company can generate investment resources in the financial market only under these conditions, at the same time, most of its financial operations are carried out only at the expense of these resources, in this case, enterprises are provided with investment restrictions.

Key words: Economy, financial market, investments, supply and demand, market, real sector, financial relations.

Аннотация: Развитие инвестиций предприятий в условиях современной модернизации экономики остается одной из важнейших проблем. В условиях модернизации национальной экономики инвестиции выступают источником экономической деятельности любого предприятия. Направление инвестиций на конкретный объект (расходование средств) комплексно решает экономические проблемы макро-, мезо- и микроуровня и создает благоприятную возможность для реформирования структуры экономики.

В современных условиях финансового рынка средства распределяются непосредственно между хозяйствующими субъектами посредством экономических отношений, средства привлекаются и финансируются инвестиции при поддержке основных участников реального сектора экономики. Только при этих условиях компания может генерировать инвестиционные ресурсы на финансовом рынке, в то же время большая часть ее финансовых операций осуществляется только за счет этих ресурсов, в этом случае предприятиям предоставляются инвестиционные ограничения.

Ключевые слова: Экономика, финансовый рынок, инвестиции, спрос и предложение, рынок, реальный сектор, финансовые отношения.

KIRISH

So‘nggi yillarda mamlakatimizda faoliyat ko‘rsatayotgan korxonalarni modernizatsiya qilish, texnik va texnologik qayta jihozlash hamda zamonaviy, yuksak texnologiyalarga asoslangan yangi ishlab chiqarishlarni tashkil etishni tezlashtirish borasida faol investitsiya siyosati yuritishga alohida e’tibor qaratilmoqda.

Investitsiyalar tushunchasi (lotincha “investio” soʻzidan olingan boʻlib, “kiyinaman”, degan maʼnoni anglatadi) amaldagi har qanday lugʻatda mamlakat ichkarisida va xorijda iqtisodiyot tarmoqlariga kapital qoʻyish sifatida talqin qilinadi. Investitsion faoliyatning evalyutsion paradigmalari shartli xronologiyalarga asoslanadi. Biroq investitsiya faoliyatini rivojlantirishdagi boʻlinish chegaralari jamiyatdagi milliy, iqtisodiy, ijtimoiy-siyosiy va boshqa jarayonlarni yuzaga keltirishda tub burilish nuqtasi boʻlib xizmat qiladi.

Xronologik nuqtayi nazaridan Oʻzbekiston hududida investitsion faoliyatning rivojlanishini uchta davrga ajratish mumkin:

I davr: VIII asrning 2-yarmidan 1917-yilgacha (revolyutsiyaga qadar rivojlanish davri);

II davr: 1917-yilda 1991-yilgacha (sovetlar davridagi rivojlanish);

III davr: 1991-yildan hozirgi davrgacha (hozirgi davrdagi rivojlanish).

Investitsion faoliyatni alohida davrga ajratib koʻrsatib berishi muallifning jamiyatda yuzaga kelayotgan jarayonlarni baholashi, qanchalik darajada tushunib yetishi bilan bevosita bogʻliq.

“Investitsiya” atamasi korxonaning barqarorligi, ishonchligi va toʻlovga qobiliyatligini tavsiflovchi asosiy koʻrsatkich sifatida XX asr oʻrtalarida kurtaklab shakllana boshladi. Bu davr ichida u ajib va mazmunli yoʻlni bosib oʻtdi, uning rivojlanish davrida qator maktablar (konsepsiyalar, yoʻnalishlar) takomillashib bordi, atrof-muhit va inson ongida aks etishi borasidagi tasavvurlar klassik, maʼmuriy, psixologik, axloqiy va ruhiy jihatdan bir-biriga mustahkam bogʻlanib ketishi bilan birga bank sohasining ehtiyojlariga mos ravishda parallel rivojlandi.

“Investitsiyalar” atamasining iqtisodiyotda koʻp qirrali namoyon boʻlishiga asosiy sabab korxonalar funksiyalarining oʻzaro bir-biriga chambarchas bogʻliqligidir, chunki ular iqtisodiyotda ishlab chiqarishning davomiyligini va tezlashishini taʼminlash maqsadida boʻsh turgan resurslarni jalb qilish, resurslarni tartibga solish va korxonalar faoliyatini samarali tashkil etishga koʻmak beradi.

Aytish joizki, Rossiyada investitsion faoliyatning VIII asrning 2-yarmidan 1917-yilgacha rivojlanishi davri revolyutsiyaga qadar rivojlanish davri deb eʼtirof etiladi. Bu davrga qadar pul mablagʻlari cherkovlarda yoki ayrim xususiy shaxslarda majburiyatli qarzlar sifatida saqlanib kelingan. Huqumat ushbu pul mablagʻlarini imtiyozli tarzda ishlatib kelgan. Mamlakatda uzoq muddatli barqaror kapitalning yetarli emasligi sababli Petr I, Yelizaveta Petrovna va Yekaterinы II lar Rossiyaga tashqi qarzlarni olishga majbur boʻldilar. Biroq XVIII asrdagi xalqaro siyosiy turmush tarzi yuqori darajada nobarqaror edi. Bu davrda Yevropa harbiy yurishlar joyiga aylanib qoldi, natijada davlatlar chegarasi, ularning hukumati, podsholar tez-tez oʻzgarib turgan, Yevropa hududida bir davlat ikkinchi davlatga qarz mablagʻlarini berishga choʻchiganlar, bunda pul mablagʻlari faqat oʻz dushmanlarining qurollanib olishiga berilish mumkin boʻlgan, xolos. Xususan, XVIII asrdagi tashqi qarzlar bir mamlakatdan boshqa mamlakatga faqat oltin yoki kumush tanga koʻrinishdagi metall pullar oʻtkazmasi shaklida oʻz oʻrniga ega boʻlgan. Rossiyada kredit tarixi 1769 yili shakllangan. Bu davrda Yekaterinы II Gollandiyaga ilk marta qarz bergan. Aytish kerakki, Rossiya imperiyasida investitsiyalarni milliy iqtisodiyotga yoʻnaltirish anʼanasi eng yuqori darajada qoʻllab-quvvatlangan. 1763-yilda imperator Yekaterinы II Oʻrta yer dengizidagi savdoda oʻziga tegishli aksionerlik kompaniyaga faqat yigirma dona aksiya sotib olishga ruxsat bergan. Investitsiya egalari milliy iqtisodiyotga investitsiyalarni yoʻnaltirish boʻyicha jiddiy shugʻullanganlar. 1830-yildan boshlab imperiyaning barcha toifasidagi shaxslar milliy fond qiymatliklarini sotib olishda faol ishtirok etadilar. Revolyutsiyaga qadar rivojlanish davrda investitsiya faoliyatining eng yirik ishtirokchilari zamindorlar hisoblanadi. Shaxsiy dvoryanlar arxivida bank muassasida saqlangan aksiyalar, obligatsiyalar va guvohnomalar mavjud. Imperator Aleksandr I ning nabirasi va uning oila-aʼzolari Rossiya – Amerika kompaniyasining aksionerligiga aʼzo boʻlganlar. Hozirga qadar ham imperator familiyasida boʻlgan shaxslar milliy pul mablagʻlarini tadbirkorlik faoliyatiga va fuqarolariga sarflab keladilar.

Islohatdan soʻng Aleksandr II feodalizmga tegishli eskirgan sarqitlarning koʻpchilik qismini bekor qildi. Rossiya imperiyasida zamonaviy investitsiya qogʻozlari muomalaga chiqarish boshlandi. Islohatda yerga egalik qilish sohasidagi tub oʻzgarishlar; sanoat, qishloq xoʻjaligi, qurilish, transport, sugʻurta va bank sohalarida tadbirkorlik faoliyatiga qoʻyilgan cheklovlarning olib tashlanishi; nodavlat korxonalarining tashqi iqtisodiy faoliyatini yuritish qoidalarini erkinlashtirish; xorijiy kapitalni iqtisodiyotning real tarmogʻiga foydalanishga ruxsat berish; oʻz-oʻzini mahallabay boshqarish; taʼlim tizimini takomillashtirish kabi tadbirlar oʻz aksini topgan. Islohat natijasida zamindorlar shaxsiy erkinlikka ega boʻldilar, koʻpgina davlatmand zamindorlar yer sotib olishga erishdilar. Kredit, isteʼmol, sotish va sotib olish, qayta ishlash sohalarida korporativ harakatning rivojlanishi dehqon xoʻjaliklarining hosildor yerga egalik qilishlariga shart-sharoit yaratib berdi.

Ushbu omillar kapital bozorining intensiv rivojlanishiga, mulkchilik shakllari shaxslar sonining koʻpayishiga sabab boʻldi, natijada fabrika, temir yoʻl, bank, savdo va sugʻurta sohalarini tashkil etish va rivojlantirish uchun pul mablagʻlari zarur edi.

XIX asrning 50-yiliga qadar moliyaviy bozorida davlat banklari monopoliyaga aylandi. Banklar faoliyati sharofati bilan boʻsh turgan mablagʻlar kapital bozorini tark etdi, kredit muassasalari bank resurslarini shakllantirdi. Resurslar dvoryanlar va Davlat xazinasiga uzoq muddatli ssuda koʻrinishda yoʻnaltirildi. Pul mablagʻlariga boʻlgan talab monopoliyaning boshqa shakliga (davlat obligatsiyalarining qimmatli qogʻozlar bozorida deyarli

IQTISODIYOT ЭКОНОМИКА ECONOMY

ustunligiga) muvofiq keladi, bu kapital bozorining tarkibiy qismini ko'rsatadi. Bunda faqat nodavlat qimmatli qog'ozlari (sug'urta jamiyatlar aksiyalari) soniga e'tibor qaratilgan.

Iqtisodiyotda bozor munosabatlarining sifat jihatdan rivojlanishi oqibatida kapital bozorining demonopolizatsiya jarayoni boshlandi. Bozorda yangi subyektlarning shakllanishi natijasida investitsiyaga bo'lgan talab yuzaga keldi. Bu subyektlar turli tarmoqlardagi aksionerlik jamiyatlaridan, temir yo'llar jamiyatidagi kabi transport sohasiga qarashli yirik korxonalardan iborat edi. 1857-yilda 14 jamiyatning aksionerlik kapitali 300 million rub.ni tashkil etdi, 1858 yilda ular safiga 51,2 million rub. bilan 36 jamiyat kirgan. Ularning barchasi muomalaga aksiya va obligatsiyalarni chiqarish orqali pul mablag'larini jalb qilgan.

Yangi aksionerlik jamiyatlarining ta'sischilari aksiya sotib oluvchilarga dividend xususida jozibador va'dalar tarqatdilar va qarz majburiyatlari bo'yicha saxovatli stavkalar belgilagan. Aksiya bo'yicha dividend darajasi ham obligatsiya bo'yicha foiz ham bir qatorda davlat banklarining omonatlariga belgilangan foiz stavkasidan yuqori darajada o'rnatilgan. Davlat kredit muassasalari esa omonat va ssudalarga Moliya vazirligi farmoyishiga muvofiq foiz stavkalari belgilangan. Ular davlat banklaridan arzon kreditlar olishga qiziqqan. Shu sababli XIX asrning 50-yillarida davlat banklarining foiz stavkalari bozor foiz stavkasi darajasiga nisbatan past bo'lgan. Natijada banklardan pul mablag'larining oqib chiqishi boshlandi.

Bu vaqtda xorijiy pul burjuaziyasining Rossiya hukumati tomonidan berilgan majburiyatlar ostida ajratilgan kreditlarga qiziqishi keskin pasaygan. Mamlakatning Qrim urushida mag'lubiyat alamini tortganidan so'ng ushbu jarayonlarga qiqziqishi yanada susayib borgan. Ammo ko'pchilik xorijiy tadbirkorlar o'z investitsiyalarini Rossiya iqtisodiyotiga yo'naltirishni istagan, buning uchun ishonchga kirgan rossiyalik ta'sischilar ishtirokida daromad keltiradigan aksionerlik jamiyatlariga kapitalni jalb qilish kerak bo'lgan. Hukumatni idora qiluvchi davradagi shaxslar mamlakat iqtisodiyoti inqiroz holatidan, feodalizm davrida saqlanib qolgan qaloqliklardan xorijiy investitsiyalari yordamisiz xalos bo'lish qiyin ekanligiini tushunib yetganlar.

Nikolay I G'arbdagi demokratik tendensiyalarning Rossiyaga kirib kelishidan xavfsiraganligi sababli mamlakatni "temir parda" bilan to'sib qo'ydi, bu esa xorijiy investitsilarning iqtisodiyotga kirib kelishiga to'siqlik qildi. Aleksandr II xorijiy investitsiyalarning mamlakat iqtisodiyotga kirib kelishiga chegarlarni ochgan va ular uchun ishonchli himoya tizimini shakllantirgan. Natijada Rossiya imperiyasiga g'arb kapitali, tovarlar, texnologiyalar va mutaxassislar yopirilib keldi.

Bozor xo'jaligi sharoitida milliy va xorijiy mulkdorlar o'zining bo'sh turgan kapitallarini joylashtirish shaklini tanlashi mumkin bo'lgan. Pul mablag'lari aksionerlik jamiyatining aksiyalari va obligatsiyalarini sotib olishga yo'naltirilgan, tijorat banklariga pul mablag'lari yuqori naf keltiradigan foizda depozitlarga joylashtirilgan, pul mablag'lari shirkatlarga pay olib kelgan, Rossiya hukumati qimmatli qog'ozlarni sotib olgan, veksellarni garovga qo'yish orqali qarz oluvchiga pul mablag'larini "ko'paytirib olish"i uchun imkoniyat bergan va boshqalar.

Bunda bo'sh turgan kapitalning har bir egasi bu xildagi investitsiyalar rentabellik darajasidan kelib chiqqan holda faoliyatni amalga oshirgan. Kapitalning har bir egasi risk omiliga e'tibor bergan holda yo'naltirilgan kapitalidan maksimal darajada foyda olish imkoniyatiga egalik qilgan. Bu paytda feodal ko'rnishidagi kapitalning monopollashgan bozori o'zining faoliyatini tugatgan. Bu holatda talab bilan taklif nisbatini pul kapitalida ishtilayotgan bozor bahosi belgilab bergan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Investitsiyaga nazariy jihatdan yondoshadigan bo'lsak, unga iqtisodiy kategoriya sifatida turlicha ta'riflar berilgan, xususan, P. Samuelsonning fikricha, investitsiyalash daromadlarni joriy iste'mol uchun ishlatmasdan, ularni kelajakda ko'proq foyda olib, faoliyatni kengaytirish uchun sarflash demakdir. L. Dj. Gitmanning fikricha esa "Investitsiya – kapitalni joylashtirish usuli bo'lib, u foyda qiymatini saqlab turishi va (yoki) uning o'sishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi kerak".

N. S. Guskov "Investitsiya va kapital qo'yilmalar sinonim bo'lib, ularga investorlar tomonidan foyda olish maqsadida kiritiladigan mulkiy va intellektual boyliklarning hamma ko'rinishlari kiradi" degan mazmunidagi fikrlarni qo'llab-quvvatlaydi.

N. V. Igoshinning fikricha, "Investitsiyalar – sanoat, qishloq xo'jaligi, transport va xalq xo'jaligining boshqa tarmoqlariga uzoq muddatli kapital qo'yilma ko'rinishida kiritiladigan sarflarning yig'indisidir".

Rossiyalik olim A. M. Margolin "Investitsiyalar – pul mablag'lari, maqsadli bank jamg'armalari, qimmatli qog'ozlar, texnologiyalar, mashina, asosiy vositalar va boshqa mulk ko'rinishidagi kapital qo'yilmalarni, shuningdek, pul qiymatiga ega bo'lgan mulkiy va nomulkiy huquqlarni investorning strategik maqsadlarini ko'zlab ishlab chiqarish va boshqa faoliyat obyektlariga kiritishdir" degan mazmunidagi fikrlarni qo'llab-quvvatlaydi.

Yuqoridagi ta'riflardan ko'rish mumkinki, investitsiyalar ishlab chiqarishni rivojlantirishda va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashda asosiy omillardan biri hisoblangan kapitalni shakllantirishda muhimligi bilan ahamiyatlidir.

TARAQQIYOT ПРОГРЕСС PROGRESS

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Investitsiyalar – bu tadbirkorlikning faoliyat turlariga qo‘yilayotgan mulkiy va intellektual qimmatliklarning barcha turlari bo‘lib, buning natijasida foyda (daromadlar) shakllanadi yoki ijtimoiy samaraga erishiladi. O‘zbekiston Respublikasining “Investitsiya faoliyati to‘g‘risida”gi Qonunida investitsiyalar iqtisodiy va boshqa faoliyat obyektlariga kiritiladigan moddiy va nomoddiy ne’matlar hamda ularga doir huquqlar sifatida ta’riflangan.

Investitsiya qo‘yilmalari jarayonining mazmuni O‘zbekiston Respublikasining “Korxonalar, birlashmalar va tashkilotlardan olinadigan soliqlar to‘g‘risida”gi Qonunida batafsilroq ko‘rib chiqilgan: investitsiya – xo‘jalik operatsiyasi bo‘lib, u asosiy fondlar, nomoddiy aktivlar, korporativ huquqlar va va qimmatli qog‘ozlarni asosiy vositalar va mol-mulkka ayirboshlashni ko‘zda tutadigan xo‘jalik operatsiyasidir. Ayirboshlash qimmatliklari yoki vositalari deganda respublika qonunchiligiga ko‘ra, quyidagilar ko‘zda tutiladi: pul va boshqa moliyaviy mablag‘lar, shu jumladan kreditlar, paylar, aksiyalar va boshqa qimmatli qog‘ozlar; ko‘char va ko‘chmas mol-mulklar (binolar, inshootlar, uskunalar va boshqa moddiy boyliklar) hamda ularga doir huquqlar; intellektual mulk obyektlari, shu jumladan, texnikaviy hujjatlar tarzida tuzilgan texnika, texnologiya, tijoratga oid va boshqa bilimlar majmuyi, u yoki bu turdagi ishlab chiqarishni tashkil etish uchun zarur bo‘lgan bilimlar va ishlab chiqarish tajribasi, nou-xau; yerga va boshqa tabiiy resurslar, binolar, inshootlar, uskunalarga egalik qilish va ulardan foydalanish huquqi, shuningdek mulk huquqidan kelib chiquvchi ashyoviy huquqlar; qonun hujjatlariga muvofiq boshqa boyliklar. Investitsiyalarning yuqorida keltirilgan ta’rifidan kelib chiqib, har qanday jamg‘arma qo‘yilmalari ham (mulkiy va intellektual qimmatliklar) investitsiyalarni o‘zida mujassamlashtiravermasligini qayd etish lozim. Masalan, agar bir jismoniy shaxs boshqa jismoniy shaxsdan qimmatli qog‘ozlarni olsa, bunday turdagi investitsiyalar cheklangan tavsifga ega bo‘ladi. Chunki bunda faqat ular egalarining o‘zgarishi yuz beradi, ya’ni pul mablag‘larini o‘tkazish va kelajakda aksiyalari qo‘lga kiritilgan kompaniya daromadlarini olish huquqiga ega bo‘lish aktlari o‘rinli bo‘ladi. Keyingi, unchalik muhim bo‘lmagan, investitsiyalar mazmunini aniqlashtiradigan ta’rif – bu investitsiya faoliyatidir. Investitsiya faoliyati – bu investitsiya faoliyati subyektlarining investitsiyalarni amalga oshirish bilan bog‘liq harakatlari majmuyidir. Investitsiya faoliyati quyidagi shakllarda amalga oshirilishi mumkin: yuridik shaxslar tuzish yoki ularning ustav jamg‘armalarida (kapitallarida) ulushli ishtirok etish, shu jumladan, mol-mulkni yoki aksiyalarni olish; qimmatli qog‘ozlarni, shu jumladan, O‘zbekiston Respublikasi rezidentlari tomonidan emissiya qilingan qarz majburiyatlarini olish; konsessiyalarni, shu jumladan, tabiiy resurslarni qidirish, ishlab chiqish, qazib olish yoki ulardan foydalanishga bo‘lgan konsessiyalarni olish; mulk huquqini, shu jumladan, ular joylashgan yer uchastkalari bilan birgalikda savdo va xizmat ko‘rsatish sohalari obyektlariga, turar joylarga mulk huquqini, shuningdek, yerga hamda boshqa tabiiy resurslarga egalik qilish va ulardan foydalanish (shu jumladan, ijara asosida foydalanish) huquqini qonun hujjatlariga muvofiq olish; qonun hujjatlariga zid bo‘lmagan boshqa shakllarda. Har qanday mol-mulk, shu jumladan, xalq xo‘jaligining barcha sohalaridagi asosiy fondlar va aylanma mablag‘lar, qimmatli qog‘ozlar, maqsadli pul qo‘yilmalari, ilmiy-texnika mahsuloti, intellektual qimmatliklar, boshqa mulkiy obyektlar hamda mulkiy huquqlar investitsiya faoliyatining obyekti hisoblanishi mumkin. Barpo etilishi va foydalanilishi qonun hujjatlarida belgilangan sanitariya-gigiena, radiatsiya, ekologiya, arxitektura shaharsozlikka oid va boshqa talablarga javob bermaydigan, yuridik va jismoniy shaxslarning huquqlarini hamda qonun bilan qo‘riqlanadigan manfaatlarini buzadigan obyektlarga investitsiya kiritish taqiqlanadi. Quyidagilar investitsiya faoliyatining subyektlari (investorlar va ishtirokchilar) bo‘lishlari mumkin: O‘zbekiston Respublikasining rezidentlari – fuqarolari (jismoniy shaxslari), yuridik shaxslari; mahalliy davlat hokimiyati organlari va davlat boshqaruvi organlari; xorijiy davlatlar, xalqaro tashkilotlar va chet ellik yuridik shaxslar hamda fuqarolar, shuningdek fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar va O‘zbekiston Respublikasining chet elda doimiy yashovchi fuqarolari; hamkorlikda investitsiya faoliyatini amalga oshirayotgan yuridik va jismoniy shaxslar, shuningdek davlatlar va xalqaro tashkilotlar.

Investorlar qonun hujjatlariga muvofiq buyurtmachi (mablag‘ kirituvchi), kreditor, sotib oluvchi bo‘lishlari, shuningdek investitsiya faoliyati ishtirokchisi vazifasini bajaruvchi bo‘lishlari mumkin. Investitsiya faoliyatining ishtirokchilari investor bilan tuzilgan shartnoma asosida investorning buyurtmasini bajaruvchi bo‘lishlari mumkin. Investor – bu o‘z mablag‘lari, qarzga olingan va jalb etilgan mablag‘lar, mulkiy boyliklar va ularga doir huquqlar, shuningdek, intellektual mulkka doir huquqlarni investitsiya faoliyati obyektlariga investitsiyalashni amalga oshiruvchi investitsiya faoliyati subyektlaridir. Investorlar qonunga muvofiq, pul qo‘yuvchilar, kreditorlar, xaridorlar sifatida chiqishlari hamda investitsiya faoliyatining har qanday ishtirokchisi vazifasini bajarishlari mumkin. Barcha investorlarning huquqlari mulkchilik shaklidan qat’iy nazar teng va investitsiyalarni har qanday obyektlarga joylashtirish ularning qonun bilan himoya qilinadigan daxlsiz huquqidir. Investitsiya faoliyati ishtirokchilari – boshqa davlatlar fuqarolari va yuridik shaxslari bo‘lib, ular buyurtmalarning ijrochilari sifatida yoki investorning topshirig‘iga ko‘ra, investitsiyalarning amalga oshirilishini ta’minlaydilar.

TAHLIL VA NATIJALAR

Investor investitsiyalarning maqsadi, yo'nalishlari va hajmlarini belgilaydi hamda ularni shartnoma asosida, shu jumladan, konkurslar va sotuvlarni tashkil qilish yo'li bilan amalga oshirish uchun investitsiya faoliyatining har qanday ishtirokchilarini jalb qiladi. Davlat va mas'ul shaxs o'z vakolatlaridan tashqari investitsiya faoliyati ishtirokchilarining shartnomaviy munosabatlariga aralashish huquqiga ega emas. Investitsiya sikli – investitsiyalash to'g'risida qaror qabul qilingan paytdan boshlab investitsiya loyihasini yakunlaydigan bosqichlarigacha, xususan, masalan, ilmiy-tadqiqot va tajriba-konstruktorlik ishlari, investitsiya qarorlarini qabul qilish, rejalashtirish va loyihalashtirish, qurilishga tayyorlash, qurish, loyiha ko'rsatkichlariga chiqish va qo'yilmalar qoplanuvchanligi tartibigacha bo'lgan chora-tadbirlar majmuyidir. Investitsiya sikli uchta asosiy davrlardan iborat:

1. Investitsiya oldi bosqichi.
2. Investitsiyalash bosqichi – haqiqiy xarajatlar, mablag'larning qo'yilishi.
3. Eksplutatsiya qilish bosqichi – sarflangan mablag'larni joylashtirish. Investitsiya jarayoni – takrorlanadigan investitsiya sikllaridir.

Oxirgi yillarda O'zbekistonda investitsiya jarayoni faol ishtirokchilarining soni birmuncha ko'paydi. Moliyaviy vositachilar birmuncha ko'payganligi sababli u jiddiy murakkablashdi. Xalq xo'jaligining tarmoqlaridagi korxona va tashkilotlarining faoliyati uchun yetarli bo'lgan zaruriy asosiy fondlarni yaratish vazifasini bajaradigan korxona va tashkilotlar tizimi investitsiya majmuasi, deb ataladi. Investitsiya majmuasi tarkibiga quyidagilar kiradi:

1. Investorlar – kapital qo'yuvchilar.
2. Sanoat va investitsiya majmuasi uchun buyumlarni ishlab chiqarish va yetkazib berish bilan bog'liq korxonalar (asosiy fondlarni yaratish, yetkazib berish, qurilish).
3. Investitsiya banklari.
4. Investitsiya majmuasi bozor infratuzilmasi.
5. Investitsiya majmuasida bozor munosabatlarini davlat tomonidan tartibga solish organlari.

O'zbekiston Respublikasining "Chet el investitsiyalari to'g'risida"gi va "Chet ellik investorlar huquqlarining kafolatlari va ularni himoya qilish choralari to'g'risida"gi Qonunlari bilan quyidagi tushunchalar aniqlandi. Chet el investitsiyalari – bu O'zbekiston Respublikasining amaldagi qonunchiligiga muvofiq, xorijiy investorlar tomonidan investitsiya faoliyati obyektlariga qo'yiladigan qimmatliklarning barcha turlaridir. Quyidagilar chet el investorlari hisoblanadi: respublika qonunchiligidan boshqa qonunlarga ko'ra, tashkil qilingan yuridik shaxslar; O'zbekiston hududida doimiy yashash joyiga ega bo'lmagan jismoniy shaxslar; xorijiy davlatlar, xalqaro davlat va nodavlat tashkilotlari; O'zbekistonning amaldagi qonunchiligiga muvofiq, xo'jalik faoliyatining xorijiy subyektlari sifatida e'tirof etilayotgan boshqa subyektlar.

Yuqorida aytib o'tilganidek, investitsiyalar yanada kengroq talqin qilinganda, uni keyinroq ko'paytirish maqsadida kapital qo'yilmalarni o'zida mujassamlashtiradi. Bunda kapital o'simi joriy davrda mavjud mablag'lardan iste'molda foydalanishdan voz kechishni investorga qoplab berish, uni risk uchun mukofotlash, inflyatsiyadan yo'qotishlarni joylashtirish uchun yetarli bo'lishi zarur. Kapital o'simi manbayi va investitsiyalarni amalga oshirishning harakatlantiruvchi rag'bati ulardan olinadigan foyda hisoblanadi. Bu ikki jarayonlar – kapital qo'yish va foyda olish turli vaqt ketma-ketligida yuz berishi mumkin. Bu jarayonlarning ketma-ket kechishida investitsiyalar to'liq hajmda tugallangandan keyin birdaniga foyda olinadi. Ularning mutanosib kechishida jarayon to'liq yakunlangunga qadar (uning birinchi bosqichidan keyin) foyda olish mumkin. Investitsiyalarning tugallanish va foyda olish davrlari o'rtasida bu jarayonlarning oraliq kechishida ma'lum vaqt o'tib, uning davomiyligi aniq investitsiya loyihasining xususiyatlariga bog'liq.

"Investitsionnыy menedjment" kitobi muallifi Blankning fikricha, zamonaviy adabiyotlarda investitsiyalarning iqtisodiy mazmunini tavsiflashda bu tushuncha ba'zan xato yoki juda tor ma'noda talqin qilinadi. Ular tomonidan taqdim qilingan barcha dalillar bilan kelishmaslik mumkin emas.

Uning fikricha, o'ziga xos xato shundan iboratki, investitsiyalar deganda kapital o'simiga ham, foyda olishga ham olib kelmasligi mumkin bo'lgan har qanday kapital qo'yilmalari tushuniladi. Ularga ko'pincha "iste'molchilik investitsiyalari" (televizorlar, avtomobillar, kvartiralar, dala hovlilar va h.k.lar xaridi) kiradi, ammo ular o'z mohiyatiga ko'ra, investitsiyalarga kirmaydi, mazkur vaziyatda bu tovarlarni olishga qaratilgan mablag'lar bevosita uzoq muddatli iste'molga (agar ularni keyinchalik qayta sotish uchun olishmasa) sarflanadi.

"Investitsiyalar" tushunchasini "kapital qo'yilmalar" tushunchasiga aynan o'xshatish xato bo'ladi. Mazkur vaziyatda investitsiyalar asosiy fondlarni (binolar, uskunalar, transport vositalari va h.k.) takror ishlab chiqar-

ishga mablag' qo'yish sifatida qaraladi. Shu bilan bir qatorda investitsiyalar aylanma aktivlarga ham, turli moliyaviy vositalarga ham (aksiyalar, obligatsiyalar va h.k.), nomoddiy aktivlarning alohida turlariga ham (patentlar, litsenziyalar olish va h.k.) amalga oshirilishi mumkin. Demak, kapital qo'yilmalar tor ma'nodagi tushuncha hisoblanadi, ammo investitsiyalarning o'zaro o'xshashi emas, balki faqat ularning shakllaridan biri sifatida qaralishi mumkin.

Blank ham investitsiyalarning ayrim manbalarida pul mablag'larining qo'yilishi sifatida ta'riflanishi bilan kelisha olmaydi. U kapital investitsiyalash nafaqat pul, balki boshqa shakllarda – ko'char va ko'chmas mulk, turli moliyaviy vositalar, nomoddiy aktivlar va h.k. shakllarda ham amalga oshirilishi mumkinligini e'tirof etadi.

Va nihoyat, qator ta'riflarda investitsiyalar pul mablag'larining uzoq muddatli qo'yilmalarini o'zida mujassamlashtirishi qayd etiladi. Investitsiyalarning alohida shakllari (birinchi navbatda, kapital qo'yilmalar) uzoq muddatli tavsifga ega, biroq investitsiyalar qisqa muddatli bo'lishi ham mumkin (masalan, aksiyalarga qisqa muddatli moliyaviy qo'yilmalar, jamg'arma sertifikatlari va h.k.).

"Investitsiyalar" tushunchasini tadbirkorlik faoliyati har xil turlarini birlashtiradigan toifa sifatida biriktirish uchun uning ko'proq tarqalgan tasniflanishini keltiramiz:

1. Qo'yilmalar obyektiga ko'ra:

a) moliyaviy investitsiyalar – korporativ huquqlar, qimmatli qog'ozlar, derivativlar va boshqa moliyaviy vositalarni qo'lga kiritish. Moliyaviy investitsiyalar, o'z navbatida, to'g'ridan-to'g'ri (mablag'larni yuridik shaxs ustav fondiga uni korporativ huquqqa ayirboshlagan holda o'tkazish) va portfelli (qimmatli qog'ozlar va boshqa moliyaviy aktivlarni fond bozorida olish) investitsiyalar ko'rinishida bo'ladi;

b) haqiqiy/kapital investitsiyalar – haqiqiy aktivlarga mablag'larni qo'yish – uylar, inshootlar, boshqa ko'chmas mulk obyektlari, boshqa amortizatsiyaga uchragan asosiy fondlar va nomoddiy aktivlarga ega bo'lish.

2. Investitsiyalashda qatnashish tavsifiga ko'ra:

a) to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar – investor tomonidan mablag'larni investitsiyalash obyektiga bevosita jalb qilish (investitsiyalash mazkur turini asosan, investitsiyalash obyekti haqida aniq ma'lumotga ega bo'lgan va investitsiyalash mexanizmi bilan yaxshi tanish bo'lgan, maxsus tayyorlangan investorlar amalga oshiradilar);

b) to'g'ridan-to'g'ri bo'lmagan investitsiyalar – boshqa shaxslar vositachiligidagi investitsiyalash. Bu investitsiyalarni investitsiyalash obyektlarini tanlash va keyinchalik ularni boshqarish uchun yetarli malakaga ega bo'lmagan investorlar amalga oshiradilar. Mazkur vaziyatda ular investitsion yoki boshqa moliyaviy vositachilar (masalan, investitsiya fondlari va investitsiya kompaniyalarining investitsion sertifikatlari) tomonidan chiqariladigan qimmatli qog'ozlarga ega bo'ladilar, oxirgisi, shu tariqa to'plangan investitsiya mablag'lari esa o'z bilganlaricha joylash tiriladi, ko'proq samarali investitsiyalash obyektlari tanlab olinadi, ularni boshqarishda ishtirok etishadi, olingan daromadlar esa o'z mijozlari o'rtasida taqsimlanadi.

3. Investitsiyalash davriga ko'ra:

a) qisqa muddatli investitsiyalar – bir yildan oshmagan muddatga kapital qo'yish (masalan, qisqa muddatli depozit qo'yilmalar, qisqa muddatli jamg'arma sertifikatlari va h.k.lar);

b) uzoq muddatli investitsiyalar – bir yildan ortiq davrga kapital qo'yish. Ko'plab investitsiya kompaniyalarining amaliyotida uzoq muddatli investitsiyalar quyidagi tarzda ta'riflanadi: 2 yilgacha; 2 yildan 3 yilgacha; 3 yildan 5 yilgacha; 5 yildan ortiq muddatga.

4. Mintaqaviy belgisiga ko'ra:

a) ichki investitsiyalar – mablag'larni mazkur mamlakatlar ichkarisida joylashgan investitsiyalash obyektiga qo'yish;

b) chet elda investitsiyalash – mablag'larni mazkur mamlakatdan tashqarida joylashgan investitsiyalash obyektiga qo'yish.

5. Mulkchilik shakliga ko'ra:

a) xususiy – fuqarolar hamda nodavlat mulkchilik shaklidagi korxonalar tomonidan amalga oshiriladigan mablag' qo'yilmalari;

b) davlat – byudjetlar, byudjetdan tashqari fondlar mablag‘lari hisobiga markaziy va mahalliy hokimiyat, boshqaruv organlari tomonidan hamda xususiy va qarz mablag‘lari hisobiga davlat korxonalari tomonidan amalga oshiriladigan qo‘yilmalar;

d) xorijiy – chet el fuqarolari, yuridik shaxslari va davlatlari tomonidan amalga oshiriladigan qo‘yilmalar;

e) qo‘shma – mazkur mamlakat va xorijiy davlatlar shaxslari tomonidan amalga oshiriladigan qo‘yilmalar.

XULOSA

Investitsiyalarni moliya-kredit tizimining samarali faoliyatini ta’minlovchi muhim element sifatida tan olinsa maqsadga muvofiq bo‘ladi. Investitsiyalar nafaqat xarajatlar sarfi, balki kelajakdagi qo‘yilmalar manbayidir, u bevosita investitsiyalar jarayonini samarali tashkil etishda yordam beradi. Investitsiyalardan davlat yoki korxona strategiyasi maqsadlari uchun ishlab chiqilgan investitsiya loyihalarini amalga oshirishda foydalaniladi. O‘zbekistonda investitsiyalarni jalb qilish muammosi har doim hokimlar yoki tadbirkorlar uchun ham muhim masalardan biri bo‘lib kelgan. Mazkur muammolar iqtisodiyotning tub o‘zgarishida ham inqiroz sharoitida ham yanada dalzarbli muammolardan biriga aylangan edi.

Korxona investitsiya faoliyatining rivojlanishidagi eng muhim bosqichlardan biri investitsiyalarning moliyalash manbalarini maqbul holatga keltirishdan iborat. Bugungi kunda hukumat davlat-xususiy sherikchilik masalasiga jiddiy e’tiborni qaratmoqda. Davlat-xususiy sherikchilik shakli kelajakda investitsiya sohasiga, xususan, konsessiyalarga o‘z ta’sirini ko‘rsatish imkoniyatiga ega.

Demak, davlat bilan korporativ sektorning real investitsiyalarni yo‘naltirishga va qo‘yilmalar manbayini talab qiladigan investitsiya dasturlarini rivojlantirishga bo‘lgan ta’siri mamlakat darajasida ham hudud darajasida ham muhim strategik ahamiyatga ega. Bunda eng asosiysi investitsiya bozoridagi har bir ishtirokchining rolini va manfaatini to‘g‘ri tushunish, me’yoriy-huquqiy va shartnomaviy bazani aniq belglab olish, investitsiyalarning moliyaviy samardorligini ulardan foydalanishning barcha bosqichlarida tezkor tahlil qilish lozim bo‘ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Белякова М.Ю. Факторы, влияющие на инвестиционную активность Факторы, влияющие на инвестиционную активность. Сборник трудов секции "Инвестиции, инновации и экономическая безопасность". Вып. 8.- М.: Рос. экон. акад., 2004.

2. Вахабов А.В., Разыкова Г.Х., Хажибакиев Ш.Х. Иностранные инвестиции и модернизация национальной экономики. Монография. Т.: Молия, 2011.-300 с.

3. Рашидова Ф. Ш. Иностранные Инвестиции В Развитии Предпринимательства–Как важный фактор формирования среднего класса в Узбекистане //Central asian journal of social sciences and history. – 2021. – Т. 2. – №. 10. – С. 76-86.

4. Рашидова Ф. Ш. Роль женского предпринимательства в развитии и процветании государства // Научный вестник СамГУ. Серия" Гуманитарные науки". – 2013. – №.4 (80). – С. 18.

5. Рашидова Ф. Ш. Иностранные Инвестиции В Развитии Предпринимательства–Как важный фактор формирования среднего класса в Узбекистане //Central asian journal of social sciences and history. – 2021. – Т. 2. – №. 10. – С. 76-86.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2023. № 10

© Materiallar ko‘chirib bosilganda “Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Тел.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

“Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.